

POSTANOWIENIE

16 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 16 lutego 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa G. W. i L. W.
przeciwko Gminie Miejskiej Starogard Gdański
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej G. W. i L. W.
od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku
z 18 maja 2022 r., III Ca 1127/21,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od powodów na rzecz pozwanej kwotę 2 700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia odpisu niniejszego postanowienia powodom do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba

wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z 18 maja 2022 r. (sygn. akt III Ca 1127/21) pełnomocnik powodów G. W. i L. W. oparł wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., stwierdzając, że wobec naruszeń przez ten Sąd art. 224 § 2 i art. 225 k.c. wywiedziona przez niego skarga jest oczywiście uzasadniona. W ocenie skarżących, w ustalonym przez Sądy obydwu instancji stanie faktycznym sprawy, zostały spełnione wszystkie przesłanki odpowiedzialności pozwanej Gminy Miejskiej Starogard Gdański za korzystanie przez nią z nieruchomości powodów bez tytułu prawnego (art. 224 § 2 i 225 k.c.), a oddalenie ich powództwa oraz apelacji było bezzasadne. Skarżący wskazali, że w pozwie od razu wskazali podstawę prawną swojego roszczenia, tj. przepisy art. 224 § 2 i 225 k.c., domagając się od pozwanej zasądzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości w związku z użytkowaniem przebiegającej przez ich nieruchomość instalacji kanalizacji sieci wód opadowych i burzowych wraz ze studniami rewizyjnymi, która pozostawała i nadal pozostaje przyłączona do miejskiej sieci kanalizacyjnej pozwanej, którą ta przesyła wody opadowe i burzowe z terenu miasta S. do znajdującą się za nieruchomością powodów zlewnią wód rzeki W.. Zdaniem skarżących, skutek takiego stanu rzeczy, ich prawo własności zostało naruszone, co miało zostać przez nich wykazane, zwłaszcza, że strona pozwana nie kwestionowała faktu korzystania z przedmiotowej sieci kanalizacyjnej. W efekcie, w ocenie pełnomocnika skarżących, mając na względzie wskazane w skardze kasacyjnej uchybienia Sądu drugiej instancji, skarga kwalifikowała się do przyjęcia przez Sąd Najwyższy, z uwagi na jej oczywistą zasadność.

Odnosząc się do skonkretyzowanej przez pełnomocnika skarżących przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy stwierdzić, że w orzecnictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że zachodzi ona wówczas, kiedy zasadność zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie kwalifikowanych uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym i oczywistym, polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecnictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym. Do wykazania oczywistej zasadności skargi powinno wystarczyć jedno konkretne twierdzenie, jedna stanowcza, przekonująca od razu teza, wskazująca racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. W rezultacie oczywista zasadność skargi kasacyjnej może wynikać tylko z oczywistych błędów sądu spowodowanych rażącym naruszeniem zasad wykładni lub stosowania prawa. Na tym właśnie polega „oczywista” zasadność środka zaskarżenia w rozumieniu przyjętym w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, niepubl.).

W ocenie Sądu Najwyższego wskazana przez skarżących przesłanka „oczywistej zasadności skargi” nie została wykazana. Na negatywnym dla powodów rozstrzygnięciu sprawy przez Sąd drugiej instancji zaważyły bowiem argumenty o charakterze procesowym. Sąd ten uznał bowiem, że na etapie postępowania apelacyjnego doszło do zmiany podstawy faktycznej powództwa (dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z instalacji będącej częścią składową nieruchomości powodów), co w świetle powołanych przez Sąd drugiej instancji przepisów art. 381-383 k.p.c. było nieskuteczne. Z tej przyczyny Sąd drugiej instancji nie mógł udzielić powodom szerszej ochrony prawnej aniżeli ta, której żądali oni na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego. Rozszerzenie powództwa polega na rozszerzeniu żądania pozwu bądź wystąpieniu z nowym roszczeniem i może nastąpić jedynie w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, i tylko wyjątkowo przed sądem drugiej instancji (art. 383 w zw. z art. 193 k.p.c.) – zob. postanowienie

Sądu Najwyższego z 21 maja 2015 r., IV CZ 14/15, niepubl. Konsekwencją art. 383 k.p.c. jest to, że przedmiotem kontroli sądu apelacyjnego może być, co do zasady, wyłącznie roszczenie zgłoszone przed sądem pierwszej instancji. Odmienne regulacja godziłaby bowiem w zasadę dwuinstancyjności sprawy sądowej, gdyby faktycznie sąd odwoławczy rozpoznawał inne żądanie niż to, które analizował sąd niższego rzędu. Zakaz rozszerzania powództwa w apelacji oznacza również, że powód nie może na tym etapie postępowania zmodyfikować żądania pozwu w taki sposób, że dochodziłby tego samego świadczenia co przed sądem pierwszej instancji, jednakże przy powołaniu się innej podstawy faktycznej. Zmiana podstawy faktycznej roszczenia jest bowiem równoznaczna z dochodzeniem odmiennego roszczenia, nawet jeżeli oba te roszczenia są takie same co do przedmiotu czy też wysokości żądanej kwoty. Wynikająca z zakazu rozszerzenia powództwa w postępowaniu apelacyjnym zasada „stałości żądania powoda” nie ma jednak charakteru bezwzględnego. W dwóch kategoriach przypadków ustawodawca uznaje za dopuszczalne rozszerzenie żądania w postępowaniu odwoławczym, to jest: w przypadku zmiany okoliczności sprawy oraz w sprawach o świadczenia powtarzające się.

Odnosząc powyższe uwagi do realiów sprawy skarga kasacyjna została oparta jedynie na podstawie naruszenia prawa materialnego. Z uwagi na treść art. 398¹³ § 1 k.p.c., zgodnie z którym Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, a w granicach zaskarżenia bierze pod uwagę jedynie z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania, w postępowaniu wywołanym skargą kasacyjną wniesioną przez powodów Sąd Najwyższy nie mógłby objąć przedmiotem kontroli prawidłowości (nieprawidłowości) zastosowania przez Sąd drugiej instancji art. 383 k.p.c., co przesądza o tym, że skargi kasacyjnej nie można uznać z pominięciem zarzutu naruszenia tego przepisu, jak również art. 381 k.p.c. (ograniczającego możliwość powoływania się w postępowaniu apelacyjnym na nowe okoliczności faktyczne i dowody) za oczywiście uzasadnionej. Dotyczy bowiem to tylko takiej sytuacji, w której zasadność zarzutów wypełniających podstawy skargi jest tego rodzaju, że przesądza zarazem o zasadności skargi kasacyjnej.

Wskazać należy również, że nie zachodzi też nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozagę – w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego - na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną - orzeczono na podstawie art. 98 § 1, §1¹, 3 i 4 k.p.c. w zw. z art. 99, art. 391 § 1 oraz art. 398²¹ oraz przepisów § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

(r.g.)